

Remissvar
S2021/00866
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 23 september 2021

Remissvar: God och nära vård – Rätt stöd till psykisk hälsa SOU 2021:6

Akademikerförbundet SSR getts möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande.

Sammanfattning av betänkandet

Betänkandet är det sista från utredningen God och nära vård som under de senaste åren lagt en rad förslag för att förändra vården till att mer vård ska utföras inom primärvården. Den här delen av utredningen handlar om hur psykisk ohälsa kan definieras och hur människor som lider av psykisk ohälsa ska kunna få bättre hjälp både inom och utanför hälso- och sjukvården. Utredningen föreslår att det ska tydliggöras i hälso- och sjukvårdslagen – HSL att primärvården ska tillgodose vanligt förekommande psykiska och fysiska vårdbehov. Det konstateras att majoriteten av patienterna med psykisk ohälsa finns redan idag inom primärvården men vården erbjuds inte under lika strukturerade former som den somatiska.

Akademikerförbundet SSR:s övergripande kommentarer

Akademikerförbundet SSR håller med om utredningens bedömning att människor kan ha psykiska besvär utan att uppfylla diagnoskriterier, att de här personerna redan idag finns inom vården och att hälso- och sjukvården måste kunna hantera detta samt erbjuda stöd och behandling. Förbundet delar också uppfattningen om att hälso- och sjukvården måste förbättra de förebyggande insatserna när det gäller psykiska besvär och psykiatriska tillstånd. Här ser vi att våra medlemsgrupper hälso- och sjukvårdskuratorer och psykoterapeuter har en viktig roll att fylla.

Kunskapen om sociala bestämningsfaktorer behöver öka

Den aspekt som Akademikerförbundet SSR saknar i betänkandet är hur sociala bestämningsfaktorer påverkar även psykisk ohälsa. Det är välkänt inom folkhälsovetenskapen men inte lika känt bland hälso- och sjukvårdens medarbetare. Betänkandet innehåller ett kort avsnitt om personer i ekonomisk utsatthet som beskrivs som att få ekonomiskt bistånd, unga arbetslösa och ensamstående föräldrar. Akademikerförbundet SSR vill tillägga att sociala bestämningsfaktorer är bredare än så. En bra introduktion görs i SOU 2021: 34 Börja med barnen! Utredningen skriver att vi idag medikaliserar livet. Förbundet vill tillägga att vi också riskerar att medikaliserar sociala problem som ekonomisk stress, osäkra arbetsförhållanden och våld i nära relationer.

Akademikerförbundet SSR
Box 128 00, 112 96 Stockholm
08-617 44 00
kansli@akademssr.se
www.akademssr.se

SSR Direkt
Frågor om anställning och arbetsliv
08-617 44 71
ssrdirekt@akademssr.se

Medlemsservice
Frågor om medlemskap och avgifter
08-617 44 70
medlem@akademssr.se

För att hälso- och sjukvården ska kunna ge god vård till alla oavsett livssituation krävs kompetens och medvetenhet om hur social situation och ohälsa påverkar varandra och där har hälso- och sjukvårdskuratoren en nyckelroll. Akademikerförbundet SSR delar också bilden av att hälso- och sjukvården behöver utgå mer från människors behov än från sin egen organisering för att kunna ge en patientcentrerad vård men också för att kunna ge en mer effektiv vård.

Fler psykoterapeuter inom primärvården

Akademikerförbundet SSR delar utredningens bedömning att det behövs en kompetenshöjning inom primärvården när det gäller psykisk ohälsa genom regelbunden fortbildning men också genom att förstärka med fler yrkesgrupper som är specialiserade mot att arbeta med psykisk ohälsa. Förbundet ser särskilt ett behov av att fler psykoterapeuter anställs inom primärvården. Psykoterapeutexamen fås efter 3 års studier på halvtid där man under hela utbildningen arbetar kliniskt med psykoterapier. Det är en utbildning på avancerad nivå och man måste uppfylla ett flertal krav för att bli antagen, bland annat en akademisk examen i människovårdande yrke, genomgången grundläggande psykoterapiutbildning och kliniskt arbete under handledning i minst två år. Psykoterapeutexamen är den enda examen som enligt examensbeskrivningen förbereder studenten för att utföra psykoterapi självständigt. Psykoterapi är en evidensbaserad vårdform som rekommenderas för flera av de vanligaste formerna av psykisk ohälsa som depression och ångestsyndrom. Trots det bedömer arbetsgivare ofta att det är just psykologer som mer kvalificerade för att arbeta med psykisk ohälsa inom primärvården eller så likställs de två professionerna. Utredningen konstaterar att majoriteten av Sveriges legitimerade psykoterapeuter arbetar inom privat sektor. Ett flertal gör det som en bisyssla till sin huvudanställning inom den offentliga vården. Men många av Akademikerförbundet SSR:s medlemmar har varit tvungna att arbeta privat för att kunna få arbeta med psykoterapi under titeln psykoterapeut. Även i situationer där offentliga arbetsgivare bidragit till att utbilda anställd personal till psykoterapeut ges sen inte möjligheten till att få en anställning som psykoterapeut. I bästa fall ges en löneförhöjning. Förbundet oroas av att antalet legitimerade psykoterapeuter sjunker och att medelåldern höjs. För att åtgärda detta krävs att de lärosäten som har examensrätt för psykoterapeutexamen använder sig av den och startar nya utbildningar varje år. De senaste åren har vi sett hur till exempel Umeå universitet pausat intaget till sitt psykoterapeutprogram och nu är det Göteborgs universitet som på sin hemsida meddelar att inget intag kommer att ske förrän 2024.

Akademikerförbundet SSR anser att fler psykoterapeuter behöver anställas inom primärvården både för arbete med diagnosticering och behandling i form av psykoterapi men också för att kunna handleda andra yrkesgrupper som arbetar med psykisk ohälsa. Det är också viktigt att primärvården kan erbjuda olika evidensbaserade inriktningar inom psykoterapi. Det gör till exempel Tyskland och Finland vilket gett betydligt bättre resultat för att sjukskrivnas rehabilitering och återgång i arbete än Sverige. Utredningen kunde också tagit tydligare ställning för en förstärkt användning av psykoterapi i primärvården.

Reglering av grundläggande psykoterapiutbildning

Akademikerförbundet SSR välkomnar att utredningen konstaterar behovet av en reglering av den grundläggande psykoterapiutbildningen. Förbundet får många frågor från medlemmar som själva ska bekosta sin utbildning inom psykoterapi och som vill veta mer om kvalitén hos de olika utbildningsanordnarna. Det förekommer att medlemmar förbinder sig till att betala uppemot 100 000 kronor för undermåliga utbildningar. Det enda sättet att kvalitetssäkra en utbildning i grundläggande psykoterapi är att kontakta ett lärosäte som har examensrätt för psykoterapeutexamen för att höra om de skulle acceptera utbildningens kurssammansättning vid ansökan till psykoterapeutprogrammet. Precis som utredningen beskriver så varierar innehållet i utbildningarna stort så behovet av en reglering finns både ur patientsäkerhets-, kvalitets- och konsumenträttssynpunkt. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att det bedrivs utbildningar i grundläggande psykoterapi av utbildningsanordnare som håller en hög kvalitet som högskolor, universitet och privata anordnare med examensrätt för psykoterapeutexamen.

Avslutande kommentar

Sammanfattningsvis välkomnar Akademikerförbundet SSR utredningens bedömningar och förslag. Förbundet ser positivt på att stärka forskningen inom psykisk ohälsa inom primärvården och på att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd avseende stressrelaterade besvär. När det gäller det sistnämnda är det dock förbundets bedömning att arbetsgivare, inte minst inom offentlig sektor, behöver förbättra sin kompetens och ta sitt ansvar för anpassningar av arbetet.

Heike Erkers
Förbundsordförande

Josefine Johansson
Ombudsman